

Fullt hus da Bioforsk arrangerte bolystseminar

Ønsker felles løst

MOT STRØMMEN: Ei bygd lykkes. Nabobygda gjør det ikke. – Det tilsier at det er menneskelige kvaliteter mer enn infrastruktur som avgjør om satsing fører fram.

Kari-Ann Dragland Stangen

kari-ann@hblad.no 94023001

Det sier professor Dag Jørund Lønning.

– Ei av utfordringene som de som arbeider med bygdeutvikling stoter på, handler om at vi lever i ei urban tid. Men selv om flere flytter fra bygd til by enn omvendt, opplever mange lokalsamfunn positiv utvikling. Fordi vi ser store forskjeller mellom steder i samme region, er det mye som tyder på at infrastruktur ikke er avgjørende. Positiv utvikling er først og fremst avhengig av menneskene som står bak, framholdt Lønning.

Fullt hus

Han er rektor på Høgskulen for landbruk og bygdeutvikling, sosialantropolog og landets første professor i nyskaping og bygdeutvikling. Onsdag var han foredragsholder på bolystseminaret på Søvik.

Det er ledd i forberedelsene som skal føre til opprettelsen av Syv Søstre natur- og kulturpark i Alstahaug, men også aktuelt for andre bygdefolk. Lønning innledet for en fullsatt sal.

– Fantastisk, syntes prosjektleder Inger Hansen etter å ha vært med på å bære inn ekstra stoler for at alle skulle få plass.

Rundt 60 personer, de aller fleste av dem fra Alstahaug, kom for å la seg inspirere.

Satsing på tvers

Flyttestrommen til byene er ei utfordring. Tid er ei annen utfordring.

– Hvordan få folk til å bli med i ei tid hvor vi blir bombardert med inntrykk? Hvordan skal vi mobilisere flere til å delta i bygdeutvikling, spurte Lønning. Ett svar handler om kontakt på tvers av sektorgrensene. Der representanter for én sektor samles og deltakerne bare prater med sine egne, er enigheten stor. Der folk fra flere sektorer møtes, brytes meninger og engasjement oppstår.

– Gode løsninger går på

BEGEISTRET: Eldbjørg Fagerjord, t. v., og Dag Jørund Lønning talte bygdenes sak på bolystseminaret. Til høyre prosjektleder Inger Hansen.

SMAKSPRØVE: Parksatsing handler om å utnytte muligheter. Seminar deltakerne fikk bokstavelig talt smake på lokale ressurser da Annie Jensen på Margrethes Kafé serverte elgsodd.

tvers, mener professoren. Han understreker betydningen av at folk får følelsen av at nettopp de har noe å bidra med, at de blir sett og hørt.

– I alt utviklingsarbeid er det viktig at deltakerne føler eierskap til prosessen. De må oppleve at arbeidet handler om dem, og at innsatsen kan være

nyttig for dem. Hvis vi ikke greier å involvere deltakerne på alvor, vil mobiliseringsarbeid *alltid* mislykkes, framholdt han.

Utkantekstremist

Noen gir opp for de har begynt. Andre gir aldri opp.

Eldbjørg Fagerjord fra Grønnfjeldalen hører til de siste. Hun kom fra Rana til Søvik for å fortelle om det hun kaller utkantekstremisme og bygdegalskap.

Fagerjord brenner for bygdeutvikling, og ser resultater.

– Det gledeligste er at folketallet har økt fra 120 til 160 på få år. Men resultatene har ikke kommet av seg selv. Bygdeutvikling tar lang tid og krever arbeid

Oppriinnelig hadde hun ingenting planer om å slå seg ned i hjembygda. Hun lengtet vekk. Etter ti år ble det klart for henne at det var i Grønnfjeldalen hun ville være likevel.

Der er hun blitt ei ildsjel, en mennesketype som er ei forutsetning for all bygdeutvikling.

Skaper arbeidsplasser

– Det trenges noen som ser

STAPPFULLT: Folk strømmet på til motelokalet var fylt bortimot til randen. Oppslut

muligheter og aldri gir opp, selv om alle andre har gått hjem, sa Fagerjord. Hun mener utvikling handler om at bygdene må gjøre seg attraktive, om omdommebygging, og om sprelske, kreative tiltak som vekker oppmerksomhet.

Derfor byr Grønnfjeldalen på julegrantenning i februar. Da går utrangerte juletrær på bålet.

Derfor har bygda dannet et oppmuntringstilsyn, og sin lokale utgave av Tour de France, eller rettere: Tur til Frans. Det

et årlig sykkelritt som på det meste har samlet 200 deltakere.

– Deltakerne kan starte hvor de vil, bare de triller over målstreken hos Frans, som bor aller overst i Grønnfjeldalen, fortalte foredragsholderen.

Siden de begynte å arbeide med bygdeutvikling, er det etablert hjemmebakeri, frisørsalong, overnattingstilbud, natur- og gårdsbarnehage og Montessoriskole.

– Barnehagen ble dømt nord og ned, men nå er den

ft for utvikling

ningen lover godt for den planlagte Syv Søstre natur- og kulturpark, som etter planen skal være et faktum fra 2016.

ALLE FOTO: KARI-ANN DRAGLAND STANGEN

full av barn fra Grønnfjelldalen og nabobygdene. Montessoriskolen ble etablert da kommunen la ned skolen vår. Den utdanner unger som lærer å skape gode liv, fortalte Eldbjørg Fagerjord.

Den private skolen har 19 elever, og flere ønsker plass. På den offentlige skolen ville de vært seks elever.

Trenger heiagjeng

– Det er ikke den ting vi ikke klarer. Det gjelder ikke bare hos oss. Ta vare på ildsjelene

dere har i Alstahaug. Tenk på hva de kan oppnå når de får muligheten til å skape, i stedet for å bruke krefter på å kjempe i motvind, tilføyde hun.

– Hvor personavhengig er satsinga, spurte prosjektleder for Syv Søstre natur- og kulturpark, Inger Hansen, etter foredraget.

– Det er veldig personavhengig. Samtidig er det viktig å ha flere pådrivere. Ildsjeler kan holde lenge og greie mye, men det må være flere som samarbeider og flere som går inn

med liv og lyst. Det er viktig å ha en heiagjeng, understreket Fagerjord.

Som forbereder seg på å slutte å pendle til arbeid i byen for å realisere drømmen og skape sin egen arbeidsplass i hjembygda.

Penger å hente

Utviklingen i Grønnfjelldalen viser vei for initiativtakerne til prosjektet som etter planen skal munne ut i etableringen av Syv Søstre natur- og kulturpark.

De handler om å synliggjøre. Det handler om å få folk til å trives enten de bor eller ferierer i området, og om å gi lettere tilgang til natur- og kulturressurser. I tillegg er målet å styrke næringslivet og bidra til verdiskaping, sosialt, økonomisk, kulturelt og miljømessig.

– Sosial og kulturell verdiskaping fører til økonomisk verdiskaping, som igjen gir grunnlag for nye prosjekter. Samordnet innsats lokalt gir også tilgang til ny og eksternt

BESTEVENNER: Signe Hjeltestad Jørgensen (t. v.) spiller en hovedrolle i Darta Sturites film «En plass».

FOTO: ODA BENDIKA D. OLSEN

Prisbelønt film

FILM FRA TJØTTA: «En plass» er tittelen på 17-åringen Darta Sturites prisbelønte film om å høre til. Onsdag fikk deltakerne på bolystseminaret på Sjøvik se den vakre, men vemodige filmen som er innspilt på Tjøtta. Den handler om Sigrid Hjeltestad Jørgensens tilknytning til hjemsplassen på Svines – og om filmskaperens opplevelse av ikke å høre til på samme måte.

Sturite kommer fra Latvia, men har bodd store deler av livet i Norge fordi moren, Evina Sturite, studerte i Sør-Norge og seinere fikk arbeid som forsker hos Bioforsk Nord Tjøtta.

– Vi er kjempetolt av Darta, og synes dette er en flott anledning til å vise filmen, sa Bioforsks avdelingsleder Inger Hansen på seminaret

«En plass» var en av fem vinnere i en konkurranse for ungdom om beste dokumentarfilmidé. Den hadde premiere på Tromsø internasjonale filmfestival i januar.

medfinansiering, sa Distriktsenterets representant på bolystseminaret, Bjørn Jensen.

Han viste til at innvandrere har bidratt til suksess mange steder. En undersøkelse viser at innvandrere som blir boende i bygda er de som møter åpne dører, som blir integrert, sett og tatt vare på. Jensen mener også at erfaringene fra andre lokal- og regionalparker rundt om i landet tilsier at parkmodellen er et egnet verktøy i arbeidet med lokal samfunnsutvikling.

– Men satsingen krever at ildsjeler som driver arbeidet framover og får støtte. Hvis ikke brenner de raskt ut. Satsingen krever også lokal forankring, at folk føler eierskap til satsingen og tillit mellom involverte parter. Det er ting det tar tid å få på plass, konstaterer Bjørn Jensen.

LES MER OM SEMINARET
PÅ NESTE SIDE >>>

Har nådd mål de ikke drømte om

MEDSPILLERK, ELLER?

Har bygder som lykkes gjort det takket være eller på tross av kommunale holdninger?

Kari-Ann Dragland Stangen

kari-ann@hblad.no 94023001

– Har kommunene hatt ei foroverlent holdning på steder som har lyktes med å skape utvikling, spurte Peter Tålseth på onsdagskveldens bolystseminar på Sjøvik samfunnshus

– Det er et godt spørsmål, svarte foredragsholder Dag Jørand Lønning. Han fortalte om store forskjeller i det kommunale engasjementet.

– Noen kommuner gjør en fantastisk innsats for å legge til rette, men det er ikke mulig å svare generelt, tilføyde han.

På kollisjonskurs

– Verdene våre er stadig på kollisjonskurs med byens, sa Eldbjørg Fagerjord fra Grønnefjeldalen i Rana. Hun konstaterer at det er frustrerende å bruke krefter på å kjempe for å få støtte i stedet for å drive utvikling, men gleder seg over resultatene.

– For ti-elleve år siden var det dødt i bygda, og bare godt voksne innbyggere igjen. Etter at vi begynte å tenke annerledes, har vi nådd mål vi ikke hadde tord å drømme om, tilføyde hun.

Debatten på bolystseminaret vitner om at innbyggere i mange deler av Alstahaug savner kommunal innsats. Ferjeleieplassering, gjentatte forslag om skolenedleggelse i distriktene og kommunal markedsføring som i hovedsak nevner Sandnessjøen, flyplassen og Petter Dass, var blant eksemplene som ble trukket fram.

– Vi har prøvd å få flyttet ferjeleiet i 30-40 år. Millionene renner ut, men fortsatt er vi i den situasjon at ferja ikke kan legge til i frisk bris, framholdt Frank Savjord fra Austbo.

– Hvor er Austbo, Tjøtta og Mindland i kommunens markedsføring av seg selv? På med hele potensialet, framholdt Bjørg Celius fra Tjøtta, og ga uttrykk for skuffelse over at kommunen ikke er kommet lenger på det området enn den var på 1980-tallet.

KAN BLI BEDRE: Ordfører Bård Anders Langø mener at kommunen har forbedringspotensial.

– **SØVIK BESTÅR:** – Kjempebra, synes Aina Johansen Ludvigsen om bolystseminaret. – Folk vil det beste for bygda si. Derfor er dialog og det å møtes viktig.

– Vi får se på om vi skal lage ei ny brosjyre. Når det gjelder ferjeleiet er det delte meninger om plasseringen. Ferjespørsmålet er ei stor utfordring, svarte ordfører Bård Anders Lango.

Han gjorde det samtidig klart at kommunen trenger innspill tidlig i planprosesser. Ifølge Lango kommer innbyggerne altfor seint på banen i

– **IMPONERT:** – Fantastisk artig, synes Nils-Arthur Kvalnes om bygdeutviklingen i Grønnefjeldalen.

mange saker. – Kanskje er kommunen ikke flink nok til å mobilisere, tilføyde han.

– Urbant kommunestyre

– Vi føler at vi ikke blir hørt. I skoledebatten var vi tidlig ute med å si vår mening. Når ordfører nå framstiller det som om vi er ute i siste liten, må det bety at innvendingene våre ikke er blitt hørt, svarte Aina

– **GAPT FOR HØYT:** – Vi vet hva det vil si å kjempe mot kommunen. Om Austbo kan bli en ny Grønnefjeldal? Vi får se, sier Frank Savjord, som frykter at kulturhusutbygging vil ramme utkantene hardt, og først og fremst gå ut over skolebarn og eldre. – Det skal bli interessant å se hvor lenge det blir vann i bassenget og hvor mange skoler som må til for å finansiere utbyggingen, sier han.

Johansen Ludvigsen fra Sjøvik.

– Det er kjempeviktig i ei nominasjonstid at grendene passer på å få med folk fra dist-

riktene. De må inn i formannskap og kommunestyre. Noen må ta seg tid til å kjempe for bygdene sine, framholdt Hans Lovmo, landbruks- og miljøvernsljef i Alstahaug og lokalpolitiker for Senterpartiet i Leirfjord.

– Dagens Alstahaug kommunestyre er urbant. For første gang finnes det ikke en eneste bonde blant representantene, tilføyde han.

Blir med videre

Alle innspillene blir tatt med i det videre arbeidet med landskapsarkprosjektet.

Det gjelder også Dag Jørand Lønnings råd om å ta vare på alle på en måte som gjør at de ønsker å bli værende i bygda, og Bjørg Celius forslag om at grendeutvalgene i Alstahaug må gjøre felles sak.

– De må snakke sammen, ikke kjempe hver for seg, understreket Bjørg Celius.